

V. BORONEANȚ,
G. CRĂCIUNESCU, I. STÎNGĂ

RAPORT PRELIMINAR PRIVIND SĂPĂTURILE DE LA OSTROVUL MARE [CAMPANIA 1978]

În anul 1978 la Ostrovul Mare comuna Gogoșu, județul Mehedinți activitatea noastră s-a concentrat în zona afectată de lucrările efectuate la Hidrocentrala Porțile de Fier II unde se construiește Hidrocentrala. S-a lucrat la km 873 în partea de vest a satului, chiar pe malul Dunării mari, și la km 875 în partea de nord-vest a insulei.

În punctul de la km 873 s-a continuat adâncirea secțiunilor II — și IV începute în anul trecut și în care atunci nu s-a putut lucra din cauza nivelului ridicat al apelor Dunării.

În urma săpăturilor din acest an s-au putut rezolva problemele de stratigrafie ale acestei așezări. Rezultatele sînt deosebit de importante.

Sucesiunea stratigrafică se prezintă în felul următor: sub adîncimea de 1,95—2,00 m, se află stratul de prundiș ce alcătuiește albia veche a Dunării. Din sondajul făcut și din deschiderile naturale se vede că este alcătuit din orizonturi de pietriș și nisip care sînt în alternanță sau în încrucișări. Prundișul este acoperit de un strat de argilă nisipoasă — gălbuie care comportă două orizonturi, unul inferior și altul superior. Cel inferior este mai colorat și mai bogat în carbonat de calciu. În orizontul superior s-au găsit dovezi de locuire. Acest strat este suprapus de un strat eoliano-fluviativ alcătuit și el din două orizonturi. Cel inferior de cu-

loare gălbui-cafenie, iar cel superior gălbui-roșcat.

În ambele orizonturi s-au identificat bogate urme de locuire epipaleolitică, aparținînd Culturii Schela Cladovei. Peste acesta se așterne stratul cenușiu-roșcat format tot din depuneri eoliano-fluviatice în care s-au găsit dovezi de locuire din prima epocă a fierului. Urmează un strat galben-roșcat de aceeași origină în care se găsesc materiale din epoca feudală dar și mai recente. Deasupra, stratul vegetal. Menționăm că terenul aici este în ușoară pantă. Acumulările mari ale pantei s-au produs după observațiile noastre în special începînd cu epoca feudală. Probabil odată cu defrișarea insulei și transformarea sa în zonă cu teren cultivabil, ceea ce a dus la migrarea nisipului și la acumulări disproporționate pe cuprinsul insulei. Probabil în această perioadă s-a produs o spălare a vechilor depuneri deoarece stratul din epoca fierului pare a fi fost decapat. Unele gropi de locuință din epoca feudală sau hallstattiană au pătruns pînă în straturile epipaleoliticului. O groapă halstattiană s-a apropiat de stratul de pietriș la aproximativ 10 cm. Cea mai veche dovadă de locuire provine cum am arătat din orizontul superior de argilă gălbuie de deasupra prundișului. El pare să ateste coexistența unei industrii a silexului, a cuarțului și rocilor cuarțifice. Industria silexului identificată în acest strat pare să prezinte un aspect

cultural nou în zonă, a cărui desfășurare a fost parțial concomitentă cu extinderea prelucrării cuarțitului și a rocilor cuarțife. Materialele recoltate sînt puține deocamdată și nu ne îngăduiesc considerații mai largi.

În straturile de origină fluviatilo-eloiană se desfășoară două orizonturi culturale ambele aparținînd culturii Schela Cladovei, din care s-a recuperat un foarte bogat inventar litic dar și din os sau corn de cerb.

În ambele nivele s-au găsit urme de locuințe răvășite sau care atestă locuințe în imediata apropiere. Menționăm că săpăturile s-au plasat în malul surpat de ape care nu a afectat stratul epipaleolitic.

În stratul hallstattian s-au identificat gropi de locuire, parțiale contururi ale unor locuințe cu vetre de foc aparținînd unei etape a culturii Basarabi. Din epoca feudală (posterior sec. XV) s-a găsit o groapă cu puține fragmente ceramice iar în strat de asemenea rare fragmente ceramice.

Km 875. Aici lucrările s-au desfășurat în două puncte. Chiar pe malul Dunării și sus pe cîmpul insulei. S-a urmărit a se observa cît de mult se întindea așezarea epipaleolitică spre interiorul insulei. În total s-au executat cinci secțiuni care după caracteristicile terenului au mers pînă la adîncimea de 2,50—2,60 m. Secțiunea 1,2, și 5 au fost executate pe malul Dunării, iar secțiunile 3, 4 pe cîmpul dominat de dunele de nisip mișcător.

Stratigrafic situația se prezintă astfel:

1. Pe mal săpăturile au atins stratul de prundiș care aici se compune din bolovani mari de rîu, peste care se suprapune un strat de argilă mîloasă de culoare cenușie, cu un relief foarte neregulat (accidentat), steril arheologic. Peste acesta se așterne o depunere eoliano-fluviatilă care datorită locuirii intense are o culoare neagră-cenușie, și în care s-au observat trei nivele de locuire epipaleolitică care se recunosc după variația culorii lor. Cel din mijloc este de culoare mai închisă, cel inferior mai cenușie, iar cel superior duce spre o culoare roșcată.

Acest strat este suprapus de o depunere neagră humusoidă aparținînd cu probabilitate primei epoci a fierului, iar peste acesta un strat gălbui nisipos în care nu am găsit urme arheologice. Spre apă se constată că la o epocă corespunzătoare unui moment tîrziu din formarea depunerilor de pe insulă probabil din feudalism, după o spălare parțială a straturilor s-a depus un strat de nisip aluvionar în care se află materiale din toate epocile documentate în amonte pe insulă inclusiv din feudalismul timpuriu.

Locuirea epipaleolitică corespunde a trei etape din desfășurarea culturii Schela Cladovei. Cea mai veche aparține unui moment în care oamenii își făceau locuința puțin adîncită în prundiș care în centru avea o vatră cu gardină de piatră. Este de dimensiuni mai mici, iar într-o etapă mai tîrzie vatra locuinței este făcută din lut ars. În ultima etapă își face apariția și o ceramică specifică Culturii Criș-Stracevo, de factură grosieră din specia cu schiviseală roșie. Din toate straturile de locuire s-a recuperat o cantitate mare de unelte din cuarț, roci cuartifice, os, corn de cerb etc., bolovani de rîu cu scobitură, unii vopsiți cu culoare roșie. Remarcăm că între piesele de cuarțit s-au descoperit și unele mari care serveau drept săpăligi și au fost folosite la săparea gropilor și poate chiar la lucrul pămîntului. Adîncimea la care se află prundișul este de 2,50—2,30 m.

2. Pe cîmp numai în secțiunea III s-a putut merge pînă la prundiș cu săpătura. În secțiunea a IV-a s-a mers numai pînă la adîncimea de 1,20 m din cauza unor morminte.

Pe baza observațiilor făcute în secțiunea a III-a aici s-au putut face următoarele observațiuni stratigrafice: prundișul se află la 2,50—2,60 m și este acoperit de un strat de nisip fin. Deasupra prundișului nisipul are culoare cenușie spre verzui pe o grosime de aproximativ de 0,5 m. Urmează un strat de nisip roșcat în care s-au putut observa două suborizonturi separate de cîte o dungă ru-

ginie și apoi un strat de nisip humusoid ușor cenușiu. În stratul de nisip roșcat la 1,35 m s-a găsit un bolovan de riu cu scobitură, ceea ce ar putea fi un indiciu că la această cotă se află suprafața solului în epipaleolitic.

În secțiunea a IV-a așa cum am arătat s-au dezvelit mai multe morminte (6) din acestea trei sînt de copii și trei de adolescenți sau maturi. Cinci dintre ele sînt fără inventar. Toți sînt înmormîntați în poziție creștinească cu capul spre apus și picioarele spre răsărit avînd mîinile aduse pe piept. Evident în unele cazuri mîinile au alunecat de pe piept pe abdomen sau lîngă corp. Mormintele se află la adîncimi cuprinse între 0,55 și 0,85 m, copii fiind îngropați mai la

suprafață, adulții mai adînc. Asupra unui singur mormînt M 6 s-au găsit obiecte de inventar care constau din cinci plăcuțe de argint întregi și două fragmentare care stăteau în chip de diademă pe fruntea unei adolescente. Plăcuțele au pe ele un ornament alcătuit din două protuberanțe cu raze (un fel de rozete) ștanțate (motiv solar?). Prezența acestor plăcuțe precum și sistemul de înmormîntare în general fără inventar ne dau posibilitatea să datăm mormintele de aici în sec. XIII—XIV (eventual jumătatea a II-a a sec. XIII și începutul sec. XIV). S-a săpat în total o suprafață de 110 m.p.

Cercetările din cursul acestui an vor completa datele obținute în 1978.